
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 336.22

О. В. Абакуменко, д. е. н., професор

ФІСКАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ У КОМПЛЕКСНИХ МЕХАНІЗМАХ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ: СТИСЛИЙ ОГЛЯД

Анотація. У статті досліджено еволюцію місця і ролі фіскальних інструментів у складі комплексних механізмів енергетичного та екологічного регулювання. Проаналізовано методологічні підходи до оцінки їх впливу на таргетовані групи стейкхолдерів та суспільний добробут.

Ключові слова: фіскальні інструменти; комплексні механізми регулювання; оцінка впливу; мікс інструментів політики; енергетичні та екологічні податки.

О. В. Абакуменко, д. э. н., профессор

ФИСКАЛЬНЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ В КОМПЛЕКСНЫХ МЕХАНИЗМАХ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО И ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ: КРАТКИЙ ОБЗОР

Аннотация. В статье исследовано эволюцию места и роли фискальных инструментов в составе комплексных механизмов энергетического и экологического регулирования. Проанализированы методологические подходы к оценке их воздействия на таргетированные группы стейкхолдеров и общественное благосостояние.

Ключевые слова: фискальные инструменты; комплексные механизмы регулирования; оценка воздействия; микс инструментов политики; энергетические и экологические налоги.

O. V. Abakumenko, Doctor of Economic Sciences, Professor

FISCAL INSTRUMENTS IN COMPLEX MECHANISMS OF ENERGY AND ENVIRONMENTAL REGULATION: BRIEF OVERVIEW

Abstract. Proposed research aggregates evolution of fiscal instruments' nature and role in context of complex mechanisms of energy and environmental regulation. Methodological approaches for their impact assessment on targeted stakeholder groups and societal welfare are analyzed.

Keywords: fiscal instruments; complex regulatory mechanisms; impact assessment; policy instrument mix; energy and environmental taxes.

Постановка проблеми. Світова економічна криза 2008–2009 років призвела до перегляду місця і ролі фіскальної політики в комплексних механізмах регулювання. Ланцюгові реакції ринків на шоки попиту і пропозиції внаслідок валютних, боргових, бюджетних та секторальних криз, виклики для навколишнього середовища, потреба в стабілізації споживання обмежених ресурсів задля досягнення цілей сталого розвитку – всі ці проблеми не можуть бути якісно вирішені адресним застосуванням якогось одного регулюючого чи коригуючого інструменту.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Дослідженню фіскальних інструментів в сучасних умовах нестаціонарності світової економіки та пост-шокових станів ринків товарів та капіталу присвячено багато публікацій як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Зокрема, Альді [1], Дечезлепетр і Попп [2], Гулдер та Перрі [4], Європейська Комісія [3], МВФ [5; 12], Міжнародне агентство з відновлювальних джерел енергії [6], Маркандія та ін. [7], МакГрегор та Джеймс [8], Мок та Янг [9], МакКей, Сміт, та Пірсон [10], Косонен та Нікодем [11], Рогге і Рейхарт [13], Тертон та ін. [14], Мельничук [22], Новицька [23], Петраков [15; 17; 21; 25–27], Соколовська та Петраков [18; 19; 24], Чешко [17], Шкарлет [23].

Як зазначає Дж. Альді, ефективні податки та субсидії повинні таргетувати екстерналії якнайближче до існуючої проблеми аби мінімізувати втрати в суспільному добробуті [1, с. 22)]. Разом

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

з тим, застосування «оптимальної» комбінації інструментів політики, за Дечезлепретром, повинно тривати досить довго, аби досягти очікуваного результату, оскільки таргетовані галузі потребують надлишкових фінансових ресурсів для модернізації [2]. Гоулдер та Перрі стверджують, що жоден з інструментів не має домінуючого становища при відповідному виборі політики, оскільки жоден з них не може забезпечувати повноцінної рівноваги, а тому більш розповсюдженим стає застосування «гібридних» інструментів, а також їх комбінацій [4, с. 170–171].

В енергетиці та екології ряд досліджень вказують на необхідність коінтеграції податків зі складними механізмами регулювання (схемами з торгівлі викидами, субсидіями, програмами підтримки цільових інвестицій у фінансовому секторі, адміністративними та неторговими бар'єрами тощо). Зокрема, Тертон та ін. апелюють до потреби в таргетуванні викидів вуглецю з інтеграцією податків у кліматичні плани зі стабілізації атмосферних забруднень [14], МакГрегор та Джеймс – до механізмів з інвестування у відновні джерела енергії [8], Рогге та Рейхарт проведено аналіз застосування різних «міксів» політики в сфері відновних джерел енергії у Німеччині та ідентифіковано політичні, урядові, географічні, секторальні (технологічні), інноваційні, локальні та часові чинники, які впливають на вибір та ефективність застосування інструментів [13].

Окремо варто виділити цикл досліджень Петракова Я. В. та Соколовської А. М., в яких робиться оцінка впливу фіскальних інструментів поза межами традиційної бюджетно-податкової політики, зокрема, в щодо соціальних, екологічних, енергетичних екстерна лій [15–21].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на існуючі напрацювання, слід зауважити, що податки, які раніше розглядалися як переважно інструмент фіску та бюджету, почали активно вводити до складних механізмів регулювання: дуальних (комбінація монетарної та фіскальної політик) та триальних (мікс економічної, екологічної та соціальної політик). Це свідчить про необхідність перегляду місця і ролі фіскальних інструментів в системі державного регулювання економіки.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження еволюції місця і ролі податків як фіскальних інструментів у складі комплексних механізмів енергетичного та екологічного регулювання, та аналіз методологічних підходів до оцінки їх впливу на таргетовані групи стейкхолдерів та суспільний добробут.

Виклад основного матеріалу дослідження. Еволюція ринків (а саме – розмивання кордонів традиційних ринків, заміщення старих ринків новими, діджиталізація ринків) вимагає відповідної адаптації від системи державного регулювання, яка виходить з підходу адміністративного контролю (command-and-control approach), що є застарілим та породжує додаткові бар'єри входження на ринок для нових учасників. Саме тому впродовж двох останніх десятиліть уряди розвинених країн поступово інтегрують до систем регулювання підхід ринкового механізму (market-based approach), сутність якого полягає в підборі найбільш релевантних мотиваційних інструментів для таргетування очікувань та поведінки економічних агентів. Зазвичай ринковий механізм впливає на процес ціноутворення, і, як наслідок, конкурентоспроможність конкретного продукту чи послуги, що змушує бізнес швидко реагувати на стимул. Найвідомішим прикладом зміни підходів в регулюванні є витіснення енергетичних субсидій на енергопродукти екологічними податками, коли неефективне споживання обмежених ресурсів змінюється цілеспрямованими інвестиціями в альтернативну енергогенерацію.

Приклад енергетичних субсидій є показовим, оскільки зміна в підходах стимулювала перегляд фіскальних інструментів – прямі бюджетні видатки (спрямовані не кінцевим вигодонабувачам) були заміщені комплексом податкових стимулів (інвестиційним податковим кредитом з податку на прибуток, податковими знижками з індивідуального податку на доходи, «зеленими» тарифами для приватної та корпоративної електрогенерації), які а ріогі мають більш таргетовану дію та можуть застосовуватися у різних комбінаціях.

Іншим прикладом заміщення видатків стали грошові чеки для малозабезпечених родин на придбання товарів першої необхідності, які прийшли на заміну загальної системи субсидування малозабезпечених.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Такі зміни істотно вплинули на швидкість реакції економічних агентів на ринкову волатильність – значно скорочуючи тривалість «провалів» ринків.

Ефективність фіскальних інструментів регулювання безпосередньо залежить від його можливості активно впливати як на очікування платників податків, так і на вибір альтернативних варіантів ринкової взаємодії. Це є надзвичайно важливим в сфері охорони навколишнього середовища, де вибір на користь «чистого» виробництва та/або споживання на пряму визначається обсягом додаткових витрат, необхідних для відповідної «екологізації». Якщо інструмент регулювання за природою є репресійним (штрафи, санкції), а його розмір – порівняно невеликим для платника податків, то такий інструмент дуже часто ігнорується. Водночас, додатковий репутаційний вигравш учасника ринку від застосування дружніх для навколишнього середовища технологій може бути додатково простимульований податковими пільгами з прямих податків. Аналогічно, нижчі ставки акцизного податку на бензини з біоетанолу роблять останні більш привабливі для споживача як в економічному, так і екологічному контексті. Таким чином, таргетований вплив інструментів та їх комбінацій дозволяє швидше і економніше вирішувати не тільки провали ринків, а й суспільно важливі проблеми.

Втім, масштаб соціальних та екологічних викликів у світі (глобальне потепління, забруднення повітря, води і ґрунтів, полігони відходів) – їх вирішення за участю багатьох стейкхолдерів вимагає комплексного механізму, який задіявав би кілька груп інструментів (фінансових, фіскальних, адміністративних). Це потребує *ex ante* аналізу реакцій ринків, таргетованих ринків та груп з метою недопущення негативних та згубних реакцій на запроваджені інструменти.

Це, в свою чергу, актуалізує питання вибору методології для оцінки впливу комплексних механізмів регулювання. Найбільш загальноприйняті (ринкові) підходи: аналізу витрат і вигод та економетричного моделювання, які застосовують більшість регуляторів в розвинених країнах, а також пошагової (адміністративної) оцінки впливу комплексних механізмів регулювання – в країнах, що розвиваються, мають свої недоліки. Зокрема, як ринкові, так і адміністративний підхід «страждають» на суб'єктивність оціночних суджень експертів/регуляторів та зазвичай обмежений часовий діапазон аналізу (що створює найбільші виклики при оцінці нових ринків). Крім того, адміністративний підхід, що застосовується для аналізу *ex post* не враховує потенційних ризиків та загроз, генерованих зовнішнім середовищем. Так, оцінки впливу не можуть передбачити «каскадних» ефектів майбутніх валютних війн чи банківських криз при аналізі впливу інструментів, що таргетують промисловість чи споживання.

Узагальнюючи результати аналізу літературних джерел вітчизняних та зарубіжних вчених основними причинами еволюції місця і ролі податків можна назвати:

- поширення застосування ринкових механізмів в системі державного регулювання;
- заміщення інструментів бюджетних витрат податками (як прямими, так і непрямыми), які менше викривляють інтереси та наміри економічних агентів, що, в свою чергу, дозволяє швидше стабілізувати ринки та обмежувати масштаби їх «провалів»;
- потребу в «адресності» чи таргетованості впливу інструментів та їх комбінацій (з метою зниження суспільних витрат);
- ускладнення проблем і викликів, їх довгостроковий (структурний) характер, що змушує уряди не тільки застосовувати «нетрадиційні» механізми регулювання, а й оцінювати *ex ante* ймовірну реакцію ринків, таргетованих груп стейкхолдерів на вплив регуляторів.

Аналіз методологічних підходів до оцінки впливу комплексних механізмів регулювання на таргетовані групи стейкхолдерів та суспільний добробут дозволив встановити наступне:

- найбільш розповсюджений підхід аналізу витрат і вигод від застосування комбінацій інструментів не завжди надає адекватні висновки, оскільки не передбачає кілька етапів ітерації оцінок впливу;
- підхід економетричного моделювання взаємодії фіскальної політики на таргетовані сектори часто призводить до зворотних (до реальності) висновків, що пояснюється нелінійними кореляційними зв'язками між аргументами та функцією;
- підхід до пошагової (*step-by-step*) оцінки впливу комплексних механізмів регулювання є досить тривалим і здійснюється в режимі *ex post*, а тому може бути лише частково корисним для

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

прийняття рішень, оскільки не враховує потенційних ризиків та загроз, генерованих середовищем.

У зв'язку з цим, ми стверджуємо, що для збалансованої та коректної оцінки впливу комплексних механізмів державного регулювання необхідно застосовувати комбінації методологічних підходів.

Висновки. Місце і роль фіскальних інструментів в сучасному світі кардинально змінилися протягом останніх двох десятиліть. Обумовлено це, в першу чергу, змінами в довгострокових пріоритетах і стратегіях розвитку на глобальному рівні. По-друге, розвиток методологічних підходів до оцінки впливу державної політики в ЄС та США сприяв підвищенню якості прогнозів та ретретування дії окремих інструментів на специфічні галузі та групи стейкхолдерів. По-третє, перманентний характер криз та шоків на глобальному та регіональних рівнях, призвів до адаптації інструментів політик, які стали більш гнучкими та орієнтованими на вузьку групу бенеціарів, але, разом з тим, ефективнішими по відношенню до досягнення різних цілей (економічного, екологічного, соціального характеру).

Розробка та практичне застосування методологічних підходів до оцінки впливу комплексних механізмів регулювання на таргетовані групи стейкхолдерів та суспільний добробут в розвинених країнах створили підґрунтя для структурних реформ, реалізації амбітних цілей сталого розвитку, досягнення кліматичного балансу, уповільнення темпів зростання розриву між бідними та багатими.

Література

1. Aldy, Joseph E. Designing Energy and Environmental Fiscal Instruments to Improve Public Health // Lancet Commission on Investing in Health Working Paper, 2013. Retrieved from : http://scholar.harvard.edu/files/jaldy/files/lcih_designing-energy-environmental-fiscal-instruments_2013.pdf.
2. Dechezleprêtre, Antoine and David Popp. Fiscal and regulatory instruments for clean technology development in the European Union// ESRC Centre for Climate Change Economics and Policy Paper. – 2015. – 50 p.
3. European Commission Green Paper on market-based instruments for environment and related policy purposes (COM(2007)140 final), Brussels, 2007.
4. Goulder, Lawrence H. and Ian, W. H. Parry. Instrument Choice in Environmental Policy // Review of Environmental Economics and Policy, 2008, volume 2, issue 2, PP. 152–174.
5. IMF Survey : Fiscal Policy to Address Energy's Environmental Impacts, July 31, 2014. Retrieved from : <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sopol073114a>.
6. IRENA. Evaluating Policies in support of the deployment of renewable power // IRENA Policy Brief, 2012, 22 p.
7. Markandya, Anil, Xavier Labandeira, and Ana Ramos. Policy Instruments to Foster Energy Efficiency / chapter in "Green Energy and Technology" ed. by Alberto Gago, and Pedro Linares, Springer, 2014, PP. 93–110.
8. McGregor, Nathalie, and Sebastian James. Providing Incentives for Investments in Renewable Energy // The Investment Climate In Practice Note Series, 2011, No. 11, 7 p.
9. Mock, Peter, and Zifei Yang. Driving electrification. A global comparison of fiscal incentive policy for electric vehicles // ICCT White Paper, 2014, 32 p.
10. McKay, Stephen, Stephen Smith and Mark Pearson. Fiscal instruments in environmental policy // Fiscal Studies, 1990, Vol. 11, No. 4, pp. 1–20.
11. Kosonen, Katri and Gaëtan Nicodème. The role of fiscal instruments in environmental policy // EC Taxation Paper, 2009, No.19, 33 p.
12. Promising Domestic Fiscal Instruments for Climate Finance. Background Paper for the Report to the G20 on—Mobilizing Sources of Climate Finance // IMF, November 2011, 34 p.
13. Rogge, Karoline S. and Kristin Reichardt. Towards a more comprehensive policy mix conceptualization for environmental technological change: a literature synthesis // ISI Working Paper Sustainability and Innovation, 2013, no.3, 62 p.
14. Terton Anika, Philip Gass, Laura Merrill, Armin Wagner and Eike Meyer. Fiscal Instruments in INDCs: How countries are looking to fiscal policies to support INDC implementation // IISD Discussion Paper 2015, 12 p.
15. Петраков, Я. В. Статистичні індикатори оцінки ефективності фіскальних інструментів екологічного регулювання / Я. В. Петраков // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. – 2012. – № 4. – С. 142–156.
16. Петраков, Я. В. Фіскальні інструменти державного регулювання надкористування: загальний огляд світової практики [Електронний ресурс] / Я. В. Петраков, С. О. Чешко // Ефективна економіка. – 2013. – № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1818>.
17. Петраков, Я. В. Фіскальні інструменти нейтралізації соціальних екстерналій в системі екологічного регулювання / Я. В. Петраков // Податкова політика: стратегія соціального розвитку : монографія / Т. В. Калінеску, О. М. Антіпов, К. В. Баляба, Г. М. Бурлуцька, Б. А. Сегаль; ред.: Т. В. Калінеску; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. –Луганськ, 2013. – 255 с. – С. 37–47.
18. Соколовська, А. М. Концепція податкових витрат та шляхи її застосування в Україні / А. М. Соколовська, Я. В. Петраков // Фінанси України. – 2013. – № 11. – С. 23–45.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

19. Соколовська, А. М. Економічна сутність та зміст платежів за використання природних ресурсів / А. М. Соколовська, Я. В. Петраков // Потенціал рентних платежів за видобуток корисних копалин в Україні : монографія / А. М. Соколовська, Л. М. Унігівський, В. Й. Башко, В. Л. Осецький, Н. І. Передерієнко; Держ. навч.-наук. установа "Акад. фін. упр." - К. : ДННУ "Акад. фін. упр.", 2013. – С.8–44, 194–200.
20. Петраков, Я. В. Світові тенденції в оподаткуванні видобутку корисних копалин / Я. В. Петраков // Світ фінансів. – 2013. – № 2. – С.16–26.
21. Мельничук, Г. С. Оцінка ефективності екологічно орієнтованих податків та шляхи її підвищення / Г. С. Мельничук, Я. В. Петраков // Модернізація фінансової системи України в процесі євроінтеграції : [колект. монографія] : у 2 т. / за ред. О. В. Шлапака, Т. І. Єфименко ; Держ. навч.-наук. установа "Акад. фінанс. упр." – Київ : ДННУ "Акад. фінанс. упр.", 2014. – Т. 1. – С. 159–194, 221–247.
22. Новицька, Н. Екологічне оподаткування в Україні: стан та перспективи розвитку : дис... канд. екон. наук / Н. Новицька. – Рукопис – Ірпінь: УДФСУ, 2016. – 275 с.
23. Shkarlet, S. Environmental Taxation Evolution in Ukraine: trends, challenges and outlook / Shkarlet S., Petrakov I. // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»: науковий збірник. – 2012. – № 4(62). – С. 287–302.
24. Соколовская, А. М. Теоретические подходы к отраслевому применению налоговых льгот / А. М. Соколовская, Я. В. Петраков // Налоговые льготы. Теория и практика применения : монография / И. А. Майбуров [и др.] ; под ред. И. А. Майбурова, Ю. Б. Иванова. - М. : ЮНИТИ, 2014. – 486 с.
25. Petrakov, I. Methodological approaches for the state policy economic instruments' evaluation in public finance: international experience and outlook for CEE-countries / I. Petrakov // Вклад молодых исследователей в развитие публичного управления: матер. Межд. научн.-практ. конф. (Кишинев, 27 февраля 2015 года). – Кишинев : АПУ, 2015. – С. 83–87.
26. Петраков, Я. В. Оцінка фіскального потенціалу екологічного податку в контексті реалізації Національної стратегії наближення законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля / Я. В. Петраков // Удосконалення управління державними фінансами та реформування податкової системи України : [монографія] / А. М. Соколовська, Р. Л. Балакін, В. Й. Башко, С. С. Гасанов, Т. Г. Затонацька; ред.: Т. І. Єфименко; Держ. навч.-наук. установа "Акад. фінанс. упр." – Київ : ДННУ "Акад. фінанс. упр.", 2015. – С. 366–384, 418–444.
27. Петраков, Я. В. Оцінка фіскальних імпульсів від застосування податкових інструментів / Я. В. Петраков // Фінанси України. – 2016. – № 1. – С. 57–79.

References

1. Aldy, Joseph E. (2013) Designing Energy and Environmental Fiscal Instruments to Improve Public Health, Lancet Commission on Investing in Health Working Paper. Retrieved from : http://scholar.harvard.edu/files/jaldy/files/lcih_designing-energy-environmental-fiscal-instruments_2013.pdf.
2. Dechezleprêtre, Antoine and David Popp (2015). Fiscal and regulatory instruments for clean technology development in the European Union, ESRC Centre for Climate Change Economics and Policy Paper, 50 p.
3. European Commission (2007). Green Paper on market-based instruments for environment and related policy purposes (COM(2007)140 final).
4. Goulder, Lawrence H. and Ian W.H. Parry (2008). Instrument Choice in Environmental Policy, Review of Environmental Economics and Policy, volume 2, issue 2, PP. 152–174.
5. IMF Survey: Fiscal Policy to Address Energy's Environmental Impacts, July 31, 2014. Retrieved from : <https://www.imf.org/en/News/Articles/2015/09/28/04/53/sop01073114a>.
6. IRENA (2012). Evaluating Policies in support of the deployment of renewable power, Policy Brief, 22 p.
7. Markandya, Anil, Xavier Labandeira, and Ana Ramos (2014). Policy Instruments to Foster Energy Efficiency, chapter in "Green Energy and Technology" ed. by Alberto Gago, and Pedro Linares, Springer, PP.93–110.
8. McGregor, Nathalie, and Sebastian James (2011). Providing Incentives for Investments in Renewable Energy, The Investment Climate In Practice Note Series, no.11, 7 p.
9. Mock, Peter, and Zifei Yang (2014). Driving electrification. A global comparison of fiscal incentive policy for electric vehicles, ICCT White Paper, 32 p.
10. McKay, Stephen, Stephen Smith and Mark Pearson. Fiscal instruments in environmental policy (1990), Fiscal Studies, 11(4), pp. 1–20.
11. Kosonen, Katri and Gaëtan Nicodème (2009). The role of fiscal instruments in environmental policy, EC Taxation Paper, No.19, 33 p.
12. IMF (2011) Promising Domestic Fiscal Instruments for Climate Finance. Background Paper for the Report to the G20 on "Mobilizing Sources of Climate Finance", 34 p.
13. Rogge, Karoline S. and Kristin Reichardt. Towards a more comprehensive policy mix conceptualization for environmental technological change: a literature synthesis // ISI Working Paper Sustainability and Innovation, 2013, no.3, 62 p.
14. Terton Anika, Philip Gass, Laura Merrill, Armin Wagner and Eike Meyer (2015). Fiscal Instruments in INDCs : How countries are looking to fiscal policies to support INDC implementation, IISD Discussion Paper, 12 p.
15. Petrakov, I (2012) Statistical indicators of environmental regulatory fiscal instruments assessment, Accountancy, analysis and audit: problems of theory, methodology, organization [Statystychni indycatory otsynky efektyvnosti fycal'nyh instrumentiv ekolohichnogo reguliuvannya, Oblik, analiz i audit: problemy teorii, metodologii, organizatsii], no.4, PP.142–156 (in Ukrainian).
16. Petrakov I., Cheshko S. (2013a), Fiscal instruments of public rent taxation regulation : world practice overview, Effective Economy, no. 2. [Fiscal'ni instrumenty derjavnogo reguliuvannya nadkorystuvannya, Effectyvna ekonomica] (in Ukrainian). – Retrieved from : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1818>.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

17. Petrakov, I. (2013c), Fiscal instruments of social externalities neutralization in the environmental regulation system, chapter in "Tax policy: strategies of social development" ed. T. Kalinesku [Fiscal'ni instrumenty nejtralizatsii sotsial'nyh eksternaliy v systemi ekologichnogo reguliuvnna], Luhansk, PP. 37–47 (in Ukrainian).
18. Sokolovska, A., Petrakov I. (2013a), Tax expenditures concept and its application in Ukraine, Finance of Ukraine [Kontseptsia podatkovykh vytrat ta shliahy ii zastosuvannia v Ukraini, Finansy Ukrainy] no.11, PP. 23–45 (in Ukrainian).
19. Sokolovska, A., Petrakov I. (2013b) Economic nature and essence of natural resource taxes, chapter in "Rent taxes potential in Ukraine" ed. A. Sokolovska [Ekonomichna sutnist' ta zmist platejiv za vykorystannia pryrodnykh resursiv, rozdil v monografii 'Potentsial rentnykh platejiv za vydobutok korysnykh kopalyn v Ukraini], Kyiv, Academy of Financial Management, PP. 8–44, 194–200 (in Ukrainian).
20. Petrakov, I. (2013d) World trends in subsoil rent taxation, World of Finance [Svitovi tendentsii v opodatkuванні vydobutku korysnykh kopalyn, Svit Finansiv], no.2, PP.16–26 (in Ukrainian).
21. Melnitchuk G., Petrakov I. (2014) Environmental taxes efficiency assessment and the ways for its increase, chapter in "Modernization of Financial System in Ukraine during Eurointegration" ed. by O.Shlapak, T.Iefymenko [Otsinka efektyvnosti ekologichno orientovanykh podatkov ta shliahy ii pidvyschennia, rozdil v monografii "Modernizatsia finansovoi systemy Ukrainy v procesi Evrointegratsii], Kyiv, PP. 159–194, 221–247 (in Ukrainian).
22. Novitska, N. (2016) Environmental taxation in Ukraine: state and prospects for development (PhD thesis) [Ekologichne opodatkuвання v Ukraini : stan ta perspektivy rozvytku (dysertatsia kand.ekon.nauk)], Irpin', University of State Fical Service, 275 p.
23. Shkarlet, S., Petrakov, I. (2013b), Environmental taxation evolution in Ukraine: trends, challenges and outlook, MPRA Paper, No. 45168.
24. Sokolovska, A., Petrakov, I. (2014), Theoretical approaches for sectorial application of tax expenditures, chapter in "Tax Expenditures. Theory and practice" ed. by I. Maiburov, Y. Ivanov [Teoretychni pidhody do otraslevogo zastosuvannia podatkovykh pil'g, rozdil v monografii "Podatkovi pil'gy. Teoria ta praktyka zastosuvannia], Moscow, Yuniti-Dana, 487 p. (in Russian).
25. Petrakov, I. (2015a) Methodological approaches for the state policy economic instruments' evaluation in public finance: international experience and outlook for CEE-countries // Input of young researchers in public management development: International conference proceedings, Chisinau, Feb. 27, 2015). PP.83–87.
26. Petrakov, I. (2015b). Environmental tax fiscal potential assessment in the context of National strategy for Ukrainian law approximation to the EU legislature in environmental issues, chapter in monograph "Development of public finance management and tax reforms in Ukraine" [Otsinka fiskal'nogo potentsialu ekologichnogo podatku v konteksti realizatsii Natsional'noi strategii nablyjennia zakonodavstva Ukrainy do prava EC u sferi ohorony dovkillia, rozdil v monografii «Udoskonalennia upravlinnia derjavnymu finansamu ta reformuvannia podatkovoi systemy Ukrainy», Kyiv, Academy of Financial Management, PP. 366–384, 418–444 (in Ukrainian).
27. Petrakov, I. (2016). Tax instruments' fiscal impulse assessment, Finance of Ukraine [Otsinka fiskal'nykh impulsiv vid zastosuvannia podatkovykh instrumentiv, Finansy Ukrainy], no.1, PP.57–79 (in Ukrainian).

Надійшла 23.09.2016

Бібліографічний опис для цитування :

Абакуменко, О. В. Фіскальні інструменти у комплексних механізмах енергетичного та екологічного регулювання: стилій огляд / О. В. Абакуменко // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 3 (7). – С. 9–14.